

Ajaloo ainekava

7. klass

Maailm keskajal 476–1492. Keskaja mõiste, üldisloomustus ja perioodiseerimine.

Keskaja algust seostatakse enamasti antiikkultuuri hävinguga: Kreeka ja Rooma kirjanike ning filosoofide teosed unustati, lagunesid kuulsad Rooma teed, paljud Rooma-aegsed linnad kaotasid tähtsuse. Keskaja perioodi pikkuseks on u 1000 aastat, mis jagatakse selle paremaks mõistmiseks vara-, kõrg- ja hiliskeskajaks.

Õpitulemused

- 1) iseloomustab põhitunnuste kaudu erinevaid ajaloo perioode;
- 2) toob allikate põhjal esile ajaloosündmuste põhjuse-tagajärje seoseid.

Põhimõisted

Keskaja mõiste. Keskaja perioodiseering: vara-, kõrg- ja hiliskeskaeg.

Praktilised tööd

- töö ajajoonega,
- töö tekstiga,
- töö kaardiga.

Lõiming

- matemaatika - sündmuste paigutamine araabia numbritega ajajoonele,
- kunst: kuidas kujutati inimesi, eluolu keskajal.

Maailm keskajal 476–1492. Seisused, läänikord ja eluolu. Ristiusk, kirik ja kultuur.

Oluline on tajuda tänapäeva ja keskaja ühiskonna erinevusi, aga ka seda, mida väärtustame tänapäevani (nt mõtteid rüütlikoodeksist), institutsioonide erinevusi ja sarnasusi. Selle kaudu õpitakse võrdlema ja nägema seoseid, nt kiriku roll keskaja ühiskonnas ja kes täidab neid ülesandeid täna. Traditsioonilise käsitluse järgi on keskaegses ühiskonnas igal inimrühmal (seisusel) oma nimetus, ülesanne ja kindlad piirid, tegelikus elus kippusid piirid olema siiski üsna hägused.

Õpitulemused

- 1) iseloomustab seisuslikku ühiskonda: nimetab seisused ja ülesanded, selgitab jumala tähtsust keskaja inimese maailmapildis;
- 2) iseloomustab läänikorda;
- 3) kasutab kontekstis mõistet senjäär ja vasall, truudus, feodaal;
- 4) kirjeldab feodaalset hierarhiat, selgitab seoseid;
- 5) iseloomustab põhitunnuste kaudu erinevaid ajalooperioode.

Põhimõisted

Läänikord ehk feodaalkord, lään ehk feood, läänimees ehk feodaal, senjäär, vasall, läänipüramiid ehk feodaalne hierarhia, turniir, linnus, ristiusk, katoliku kirik, kiriku struktuur, kogudus, usklikud, vaimulikud, ilmikud, pühak, paavst, peapiiskop, piiskop, preester, klooster, munk, kerjasmunk, nunn, abt, abtiss, tsölibaat, askees, palve, palverännak, palverändur, reliikvia, liturgia, koraal, psalm, sakrament, ristimine, armulaud, laulatus, ordinatsioon, patt, paradiis, põrgu, puhastustuli, piht, romaani stiil, gooti stiil, altar, ümarkaar, teravkaar, manuskript, miniatuur.

Praktilised tööd

- tabeli koostamine,
- rollimäng paarilisega,

- töö skeemiga,
- töö allikatega,
- sõnastiku koostamine, mõistete paigutamine skeemi, aliase mäng.

Lõiming

- eesti keel - tekstist olulise leidmine ja selle arusaadavalt kaaslasele selgitamine,
- kunst - illustreeritud mõttekaart rüütelite, aadlidaami või linnuste kohta,
- usundiõpetus,
- ühiskonnaõpetus.

Maailm keskajal 476–1492. Euroopa riigid varakeskajal. Linnad ja linnaelu. Euroopa riigid kõrgkeskajal. Keskaegse Euroopa naabrid: araablased, Bütsants, viikingid, Vana-Vene riik. Ristisõjad. Haridus, ülikoolid ja teadus.

Varakeskaja tähelepanuväärsemaks valitsejaks oli Karl Suur, kes ühendas Prantsusmaa, Saksamaa ja Põhja-Itaalia, olles omamoodi Euroopa ühenduse loojaks. Karolingide renessans tagas antiikkultuuri pärandi säilimise ja edasikandumise. Õpilane õpib erinevate allikate põhjal looma seoseid ning tegema järeldusi, kujundatakse arutlusoskust, mis areneb kõigi ajalooalaste oskuste baasil. Ajaloos on palju silmapaistvaid isikuid, kes on mõjutanud ajaloo kulgu.

Õpitulemused

- 1) toob näiteid rahvastikurännetest, selgitades nende põhjusi ja tagajärgi;
- 2) analüüsib Euroopa riikide arengut ajaloos mõne riigi näitel;
- 3) kirjeldab, kuidas on erineval ajal maailmas korraldatud inimeste heaolu, tuues näiteid tervishoiu, igapäevaelu ja turvalisuse korraldusest;
- 4) teeb allikate põhjal järeldusi, hinnates väiteid, taotlusi ja veendumusi ajaloolises kontekstis;
- 5) toob näiteid erinevate ajastute kultuuripärandist;
- 6) märkab Eesti ja maailma kultuuri seoseid ja vastastikust mõju;

7) analüüsib Euroopa riikide arengut ajaloos mõne riigi näitel.

Põhimõisted

Suur rahvasterändamine, germaanlased, Chlodovech, Frangi riik, Merovingid, Karolingid, Karl Suur, Verduni leping, linnaõigus, raad, raekoda, turuplats, gild, tsunft, Hansa Liit, William Vallutaja, Henry II, Karolingid ja Kapetingid, Saja-aastane sõda, Jeanne d Arc, Bütsants, õigeusk, patriarh, ikoon, ristkuppelkirik, mosaiik, kirikulõhe, beduiinid, Meka, Kaaba, islam, moslem, Allah, prohvet, kaliif, kalifaat, džihaad, mošee, minarett, koraan, imaam, viikingid, varjaagid, normannid, saaga, ruunikivi, valhalla, bojaar, veetše, družina, Urbanus II, Saladin, püha maa, ristisõjad, Läti Henriku Liivimaa kroonika, muistne vabadusvõitlus, Lembitu, kloostrikool, linnakool, toomkool, ülikool, teaduskond, 7 vaba kunsti, rektor, dekaan, dispuut, skolastika, alkeemia, astroloogia.

Praktilised tööd

- töö kaardiga, mõttekaart, ideekaart
- kolmeastmeline intervjuu,
- töö allikatega,
- kuulamisülesanne,
- rollides kirjutamine.

Lõiming

- geograafia - keskaegse ja tänapäevase Euroopa riikide kaardi võrdlemine,
- muusika - keskaja muusika kuulamine, selle iseloomustamine ja võrdlemine tänapäevaga,
- loodusõpetus - Eesti keskaegsete linnade ja hansalinnade märkimine kaardile,
- eesti keel ja kirjandus - lühijutu koostamine,
- käsitöö ja kodundus - keskajale omase toidu valmistamine.

Eesti keskajal

Keskajal (periood 13. sajandist 16. sajandi keskpaigani) ei ole Eestit tänases tähenduses, vaid on territoorium (Estland, Estonia). Poliitiliselt, majanduslikult ja kultuuriliselt on tegemist Vana-Liivimaaga (Livonia, Livland, Alt-Livland), mis koosnes erinevatest piirkondadest.

Õpitulemused

- 1) toob allikate põhjal esile ajaloosündmuste põhjuse-tagajärje seoseid;
- 2) arutleb märksõnade või küsimuste toel ajaloosündmuste ja -nähtuste üle, kujundab oma seisukoha ning põhjendab seda;
- 3) selgitab näidete abil, kuidas muutused maailmas on mõjutanud Eesti ajalugu.

Põhimõisted

Keskaja periodiseering Eesti ajaloos, Vana-Liivimaa, Liivi sõda.

Praktilised tööd

- töö kaardiga,
- Faktipüramiid,
- töö tekstiga.

Lõiming

- Geograafia - Eesti haldusjaotuse muutumine aja jooksul.

Maailm varauusajal 1492–1600. Maadeavastused. Reformatsioon ja vastureformatsioon. Renessanss ja humanism.

Õpitulemused

- 1) selgitab Ameerika Ühendriikide kujunemislugu;
- 2) toob näiteid kolonialismi majanduslikest, poliitilistest ja eetilistest aspektidest, annab kolonialismile hinnangu erinevast perspektiivist;
- 3) toob näiteid ühiskonna ümberkorraldamise võimalustest reformide või revolutsiooni teel ja analüüsib nende protsesside erinevusi;
- 4) analüüsib inimeste võimalusi ja valikuid minevikus ja tänapäeval isikute näitel;
- 5) loetleb inimkeskse ja teadusliku maailmapildi kujunemise põhjuseid, toob näiteid selle tunnusjoontest, suuna esindajatest erinevatel ajastutel ning ühiskonnas toimunud muutustest.

Põhimõisted

Marco Polo reisikirjad, kompass, astrolaab, karavell, karak, indiaanlased, asteegid, inkad, konkistadoorid, kolonialism, koloniaalimpeerium, katoliiklus, reformatsioon, usupuhastus, indulgents, tees, ketser, Augsburgi usutunnistus, luterlus, protestantlus, kalvinism, anglikaanlus, pildirüüste, Trento kirikukogu, jesuiidid, vastureformatsioon, inkvisitsioon, humanism, renessanss, traktaat.

Praktilised tööd

- töö allikatega (võrdlus),
- töö tekstiga (artikli analüüs),
- artelud (uskumisest ja kahtlemisest).

Lõiming

- Geograafia: vahemaade mõõtmine, orienteerumine asukoha määramine, geograafiline kaart, maadeavastajate teekondade kirjeldamine kasutades geograafia terminoloogiat (ilmakaarte nimetused, mandrid, saared, neemed, ookeanid, mered, väinad jms);
- Füüsika. Mõõtevahendid ja ühikud;
- Eesti keel ja kirjandus: Kolumbus Krisostomus Kolumbuse-aegsete eesti poisslaste meelisnimedest ja nende päritolust;